

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-163/21 - 1

Predmet C-163/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

11. ožujka 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado de lo Mercantil n. 7 de Barcelona (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. veljače 2020.

Tužitelji:

AD i dr.

Tuženici:

PACCAR Inc

DAF TRUCKS N.V.

DAF Trucks Deutschland GmbH

Juzgado de lo Mercantil n. 7 de Barcelona (Trgovački sud br. 7 u Barceloni, Španjolska)

[omissis]

[omissis] [podaci o sudu, postupku i strankama]

RJEŠENJE

(ZAHTJEV ZA PRETHODNU ODLUKU)

U gradu Barceloni 21. veljače dvije tisuće dvadesete.

[omissis] [Utvrđivanje suca i postupka] U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Ugovora o Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: UEU), člankom 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU) i člankom 4.*bis* Leya Orgánica del Poder Judicial (Organski zakon o pravosudnom sustavu; u daljnjem tekstu: LOPJ), potrebno je da Sud protumači članak 5. stavak 1. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. i u tu se svrhu upućuje sljedeće prethodno pitanje. [**orig. str. 2.**]

ČINJENIČNO STANJE

Predmet spora. Stajalište stranaka

- 1 Pravni zastupnici osobe AD i ostalih 44 tužitelja zatražili su 25. ožujka 2019. – kao kupci kamiona, obuhvaćeni područjem primjene Odluke Europske komisije od 17. srpnja 2016. – pristup izvorima dokaza koji su pod kontrolom poduzeća PACCAR Inc, DAF Trucks N.V. i DAF Trucks Deutschland GmbH, u skladu s člankom 283.*bis* Leya de Enjuiciamiento Civil (Zakon o građanskom postupku (LEC)) koji je nacionalno pravilo za prenošenje Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije, konkretno članaka 5. do 8. o otkrivanju dokaza.
- 2 Konkretno, zahtijevaju pristup sljedećim dokazima:

1. POPIS PROIZVEDENIH MODELA

Popis modela koje je DAF proizveo u razdoblju od 1. siječnja 1990. do 30. lipnja 2018., razvrstanih po godinama i u skladu sa sljedećim obilježjima, kojim se u Španjolskoj koriste službena tijela u svrhe razvrstavanja vozila i izdavanja nacionalnih statističkih podataka:

Srednje težine: od 5,9 do 13,9 tona

Poluteški od 14 do 18 tona s motorima

snage:

Od 170 KS do 230 KS

Od 231 KS do 300 KS

Teški više od 18 tona s motorima

snage:

Od 200 KS do 300 KS

Od 301 KS do 360 KS

Od 361 KS do 420 KS

Od 421 KS do 500 KS

Od 501 KS do 700 KS

Više od 700 KS

Tegljači s motorima snage:

Od 200 KS do 300 KS

Od 301 KS do 360 KS

Od 361 KS do 450 KS

Od 451 KS do 500 KS

Od 501 KS do 600 KS

Više od 700 KS

Radni strojevi i vozila posebne namjene s različitim vrstama

pogona: 4x2, 4x4, 6x4, 6x6, 8x4, 8x6, 8x8, 10x4. [orig. str. 3.]

Varijante kabine (u slučaju tegljača) ili karoserija (u slučaju vozila bez prikolice) nisu potrebne. Naziv modela uvrštenih na taj popis treba biti trgovački naziv koji se koristi na popisima cijena i informacija za javnost i korisnike, a ne interni naziv projekta kojim se proizvođači obično koriste, tako da se može utvrditi kontinuitet modela ili vrsta modela.

2. TRANSFERNE CIJENE FRANKO TVORNICA (ili BRUTO CIJENE)

Transferne cijene franko tvornica (podrazumijevajući da se tako nazivaju i bruto cijene) matičnog ili posredničkog trgovačkog društva (ako postoji) za svaki od modela prethodno navedenih pod 1. za koji je izdan račun uvozniku, koncesionaru ili španjolskom društvu kćeri koje ga konačno prenosi krajnjem korisniku ili kupcu.

3. *DELIVERY COST* „Total Delivery Cost” svakog modela koji je uvršten na prethodni popis.

Riječ je o standardnom dokumentu (čak i s tim nazivom na engleskom jeziku) koji izdaju svi proizvođači vozila (teških, ali i osobnih ili gospodarskih vozila) u kojem su detaljno navedeni troškovi svake faze postupka dizajniranja i

proizvodnje, uključujući troškove prethodnih ispitivanja, osnovnog i detaljnog inženjerstva te dokaznog testiranja.

Na primjer, minimalni podaci koje treba sadržavati prikazani su u sljedećoj tablici:

Funkcije	Kamion A	Kamion B
Planiranje proizvoda	6700 €	7300 €...
Prehodna analiza tržišnog natjecanja	600 €	900 €...
Digitalni razvoj projekta	7000 €	5800 €...
Fizički razvoj projekta (Prototipovi)	8000 €	7100 €...
Osoblje za razvoj	3000 €	4200 €...
Fizičko vrednovanje	12 000 €	13 500 €...
Eksternalizacija	4000 €	4100 €...
Troškovi materijala	28 000 €	29 200 €...
Troškovi proizvodnje (proizvodne trake)	600 €	640 €...
Logistika	1500 €	1500 €...
Porezi i carine	3000 €	3100 €...
Isporuka kupcu	400 €	400 €...
Ukupni troškovi	74 800 €	77 740 €...

3 Tužiteljev zahtjev temelji se na sljedećim sažeto navedenim argumentima:

(a) Odlukom od 19. srpnja 2016., predmet AT.39824 – Kamioni (Odluka), Europska komisija (Komisija) izrekla je kaznu zbog povrede prava tržišnog natjecanja koju su počinili glavni europski proizvođači kamiona srednje težine i [orig. str. 4.] teških kamiona u razdoblju od 17. siječnja 1997. do 18. siječnja 2011. i koja proizlazi iz dogovora o određivanju cijena i povećanjima bruto cijena kamiona u cijelom europskom prostoru, kao i o vremenskim planovima i troškovima u vezi s uvođenjem novih tehnologija s niskim razinama emisija u skladu sa zahtjevima normi za emisije Euro 3 do Euro 6. Odluka se odnosi na DAF i poduzeća njegove grupe.

(b) Ispunjeni su svi zahtjevi potrebni za razumnu ocjenu valjanosti tužbi za naknadu štete koje se namjeravaju podnijeti:

- Postojanje kartela.

- Nastanak štete.
- Uzročna veza između kaznenog djela i štete.
- Svojestvo oštećenika ili preuzimatelja položaja oštećenika osobe koja namjerava podnijeti tužbu.
- Pripisivost štetnog ponašanja poduzećima GRUPE DAF protiv kojih se podnosi tužba.

(c) Kako bi se zajamčilo pravo na potpunu naknadu štete, potrebno je kvantificirati štetu koja se može razvrstati u tri velike kategorije:

- Šteta koja se odnosi na preplatu.
- Šteta koja proizlazi iz veće potrošnje.
- Šteta povezana s kamatama.

(d) S obzirom na globalni utjecaj europskog tržišta, nije moguće primijeniti metode usporedbe s podacima o drugim tržištima ili jednakim ili sličnim sektorima tržišta na istom zemljopisnom području (pogođen je cijeli europski prostor jer su uključeni praktički svi proizvođači) ili o istom tržištu u drugim zemljopisnim područjima (zbog različitih tehničkih i regulatornih zahtjeva, zbog čega ne bi bila dovoljno homogena za usporedbu), pa je jedini način za istraživanje umjetnog povećanja cijena zbog kartela usporedba tijekom vremena preporučenih cijena *before-during-after* razdoblja kartela.

(e) Nadalje, konkretno značenje bruto i neto cijene također treba biti jasno i točno definirano kako bi se, osim toga, mogao utvrditi potpuni utjecaj na krajnjeg kupca: za potrebe ovog dopisa, pretpostavit će se da je bruto cijena transferna cijena franko tvornica (ili *exworks* cijena u određenim trgovačkim značenjima) organizaciji koja započinje stavljanje na tržište. U pogledu neto cijene smatra se da je to konačna cijena koju je kupac platio za kupnju vozila. Osim toga, potrebno je poznavati troškove proizvodnje, s obzirom na to da su se dogovorima mogla osigurati puno veća povećanja bruto marže od povećanja koja su rezultat dogovora o određivanju bruto cijena.

(f) Iz svega prethodno navedenog proizlazi potreba da tuženik otkrije dokumente na koje se odnosi tužbeni zahtjev.

- 4 Rasprava na kojoj su saslušani tuženici od kojih se zahtijeva mjera pristupa održana je 7. listopada 2019. [**orig. str. 5.**]
- 5 Na navedenoj raspravi, tuženik se protivio zahtjevu s obzirom na argumente koji su se vrlo sažeto temeljili na nedostatku legitimacije nekih tužitelja, nedostatku mjesne nadležnosti suda, nedostatku pasivne legitimacije nekih tuženika jer nisu utvrđeni kao počinitelji povrede u odluci Europske komisije, na dvojabama koje

postoje u pogledu postojanja preplate ili prekomjerne potrošnje, na neproporcionalnosti zahtjeva i potrebi za donošenjem mjera povjerljivosti, čime se u konačnici pokazuje da su neki dokumenti trebali biti pripremljeni *ad hoc*.

Postupanje po zahtjevu za prethodnu odluku

- 6 U skladu s člankom 4.*bis* Organskog zakona o pravosudnom sustavu (LOPJ), rješenjem od 11. studenoga 2019. strankama je omogućeno saslušanje u zajedničkom roku od 10 dana kako bi iznijele argumente u vezi s upućivanjem prethodnog pitanja o tumačenju Sudu, u skladu s člankom 267. UFEU-a.
- 7 Tužitelj je 2. prosinca 2019. podnio dopis koji se odnosi na zahtjev za prethodnu odluku i u kojem se protivi njegovu upućivanju. U tužbi smatra da se otkrivanje dokaza na koje se upućuje u Direktivi i članku 283.*bis* španjolskog LEC-a treba tumačiti u širem smislu, na način da se ono ne može sastojati od prijenosa neselektivnih informacija i tako nametnuti oštećenicima potrebu da traže i odaberu podatke koji se nužno i neizbježno obrađuju i koji [su] počinitelju povrede odmah dostupni, čime se zahtijeva da se već postojeće informacije pod kontrolom počinitelja povrede pruže na uredan i razumljiv način.
- 8 Tuženik je 3. prosinca 2019. podnio dopis u kojem se nije protivio upućivanju zahtjeva za prethodnu odluku i u kojem je sažeto iznio mnogobrojna upućivanja na temelju kojih bi Sud Europske unije mogao protumačiti članak 5. Direktive i zaključiti da se njime predviđeni zahtjevi za otkrivanje ne mogu proširiti na dokaze koji prethodno nisu postojali i da se, posljedično, u skladu s njime ne može zahtijevati izvođenje dokaza, a sve to uzimajući u obzir da bi to, u skladu s načelima nužnosti, proporcionalnosti i ekonomičnosti, za tuženika moglo značiti prekomjeran teret veći od onog koji bi moglo podrazumijevati puko otkrivanje dokumenata.

PRAVNA OSNOVA

Opći pregled pravnog spora s gledišta prava Europske unije

- 9 Svrha ovog zahtjeva za prethodnu odluku jest shvatiti doseg i razgraničenje, iz takozvane Direktive o naknadi štete, sustava za otkrivanje dokaza uređenog člancima 5. do 8., s obzirom na to da navedeni sustav – koji je u španjolskom nacionalnom pravnom poretku uspostavljen u članku 283.*bis* Zakona o građanskom postupku i koji ima postupovnu prirodu – služi kao sadašnje i buduće sredstvo ne samo za tužbu [**orig. str. 6.**] koja je predmet ovog postupka, nego i za daljnje privatnopravne zahtjeve u području provedbe prava tržišnog natjecanja.

Provedbeni propisi

- 10 Predmetni zahtjev za prethodnu odluku odnosi se, kad je riječ o propisima Europske unije, na članak 5. stavak 1. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije, čijim se tekstom utvrđuje da:
- 1. Države članice osiguravaju da u postupku za naknadu štete u Uniji na zahtjev tužitelja koji je predočio uvjerljivo obrazloženje s razumno dostupnim činjenicama i dovoljnim dokazima da bi podržao vjerodostojnost svog zahtjeva za naknadu štete, nacionalni sudovi mogu naložiti tuženiku ili trećoj strani da otkriju relevantne dokaze koji su pod njihovom kontrolom, podložno uvjetima koji su utvrđeni u ovom poglavlju. Države članice osiguravaju da nacionalni sudovi na zahtjev tuženika mogu naložiti tužitelju ili trećoj strani da otkriju relevantne dokaze.*
- 11 Kao što se na to podsjeća u uvodnoj izjavi 4. Direktive, pravom, zajamčenim pravom Unije, na naknadu za štetu prouzročenu kršenjima prava tržišnog natjecanja Unije i nacionalnog prava tržišnog natjecanja zahtijeva se da svaka država članica ima postupovna pravila kojima se osigurava učinkovito ostvarivanje tog prava. Potreba za učinkovitim postupovnim pravnim sredstvima također proizlazi iz prava na učinkovitu pravnu zaštitu kako je utvrđeno u članku 19. stavku 1. drugom podstavku Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i u članku 47. prvom stavku Povelje Europske unije o temeljnim pravima.
- 12 Člankom 283.bis (a) stavkom 1. Zakona o građanskom postupku, koji je uveden Real Decreto-leyem 9/2017 de 26 de mayo (Kraljevska uredba sa zakonskom snagom 9/2017 od 26. svibnja) (BOE od 27. svibnja 2017.) i koji je primjenjiv na ovaj slučaj na temelju drugog stavka druge prijelazne odredbe, utvrđuje se, u okviru teksta istovjetnog onom iz članka 5. stavka 1. Direktive, sljedeće: „*Na zahtjev tužitelja koji je predočio uvjerljivo obrazloženje s razumno dostupnim činjenicama i dovoljnim dokazima da bi podržao vjerodostojnost svog zahtjeva za naknadu štete, sud može naložiti tuženiku ili trećoj strani da otkriju relevantne dokaze koji su pod njihovom kontrolom, podložno uvjetima koji su utvrđeni u ovom odjeljku. Sud na zahtjev tuženika također može naložiti tužitelju ili trećoj strani da otkriju relevantne dokaze*”.
- 13 Navedenom Kraljevskom uredbom sa zakonskom snagom 9/2017 nije izričito stavljen izvan snage članak 328. LEC-a, u kojem se navodi da: *1. Svaka stranka može od ostalih zatražiti otkrivanje dokumenata koji joj nisu dostupni i koji se odnose na predmet postupka ili učinkovitost dokaznih sredstava. 2. Uz zahtjev za otkrivanje potrebno je priložiti neovjerenu presliku [orig. str. 7.] dokumenta, a ako on ne postoji ili nije dostupan, njegov se sadržaj treba navesti na najtočniji mogući način.* Također nije izričito stavljen izvan snage ni članak 330. LEC-a, u skladu s kojim: *1. Uz poštovanje odredbi ovog zakona u području prethodnog*

postupka, od trećih strana koje nisu uključene u postupak zahtijeva se otkrivanje dokumenata koje posjeduju samo ako sud, na zahtjev jedne od stranaka, smatra da je njihovo otkrivanje neophodno za donošenje presude.

Dvojbe ovog suda u pogledu tumačenja

- 14 U Direktivi i LEC-u okviru uređenja otkrivanja relevantnih dokaza izričito se upućuje na činjenicu da sud na zahtjev stranke može naložiti da tuženik, tužitelj ili treća strana „otkriju relevantne dokaze koji su pod njihovom kontrolom”.
- 15 „Dokaz” je pak u članku [2.] točki 13. Direktive definiran kao „*sve vrste dokaznih materijala koji su dopušteni pred nacionalnim sudom pred kojem se vodi postupak, posebno dokumenti i svi drugi predmeti koji sadrže informacije, bez obzira na medij na kojem su te informacije pohranjene*”.
- 16 Ako se usredotočimo na dokumentirane dokaze, koji su bili predmet zahtjeva za otkrivanje u ovom postupku, zahtjev za pristup izvorima dokaza podnesen u ovom slučaju obuhvaća dokumente koji, kako su zatraženi, možda nisu već postojali, ali se od stranke kojoj je zahtjev upućen može zahtijevati njihova izrada (objedinjavanje i razvrstavanje u skladu s parametrima koje je zatražio podnositelj zahtjeva), koja nadilazi jednostavno pretraživanje i odabir već postojećih dokumenata ili jednostavno stavljanje svih podataka na raspolaganje podnositelju zahtjeva, uz potrebna jamstva povjerljivosti. Ta izrada podrazumijeva potrebu da se u novi dokument, na digitalni ili drugi medij, unesu informacije, znanje ili podaci koji su u posjedu stranke kojoj je upućen zahtjev za informacije.
- 17 Čini se da nužnost da dokument čije se otkrivanje zahtijeva već postoji proizlazi iz teksta članka 5. stavka 1. i uvodne izjave 14. Direktive 2014/104 u kojima je navedeno da su dokazi pod kontrolom ili u posjedu druge stranke ili treće strane, pri čemu posjedovanje upućuje na ideju da je dokument već postojao, a ne da je riječ o dokumentu koji je izrađen *ex novo*. Isto tako, čini se da ta ideja da dokument već postoji proizlazi iz načela konkretnosti iz članka 5. stavka 2. i razrađuje se u uvodnoj izjavi 16. u kojoj se navodi da „*[k]ada je cilj zahtjeva za otkrivanje pribavljanje određene kategorije dokaza, tu bi kategoriju trebalo identificirati upućivanjem na zajedničke značajke njezinih konstitutivnih elemenata, kao što su priroda, predmet ili sadržaj dokumenata čije se otkrivanje zahtijeva, razdoblje u kojem su izrađeni [...]*”.
- 18 Naposljetku, izuzimanje dokumenata koji su izrađeni *ex novo* može proizlaziti i iz činjenice da se Direktiva odnosi na otkrivanje ili pristup dokazima, u ovom slučaju dokumentiranim, ali se ne odnosi na otkrivanje ili pristup informacijama, znanju ili podacima koje druga stranka ili treća strana imaju pod kontrolom. Informacije, **[orig. str. 8.]** znanje ili podaci koji se, u svakom slučaju, kako bi se uveli u postupak, trebaju odraziti u dokaznom sredstvu koje je općenito u dokumentirano. Mogućnost stvaranja soba s podacima kojima podnositelj zahtjeva može pristupiti, općenito virtualno, zbog količine informacija, s mjerama nužnim za očuvanje povjerljivosti podataka i informacija, proizlazi iz regulatornih načela

iz članka 5. Direktive i članka 283.*bis* LEC-a. Te sobe s podacima podnositelju zahtjeva omogućuju pristup svim podacima (već postojećim dokumentima) stranke kojoj je zahtjev upućen, a da pritom ona ne treba obaviti zadaće objedinjavanja i razvrstavanja za izradu novog dokumenta.

- 19 S druge strane, postoje argumenti koji mogu ići u korist širem tumačenju, u skladu s kojim otkrivanje ili pristup također mogu uključivati mogućnost izrade dokumenata *ex novo* s podacima, informacijama ili znanjem druge stranke ili treće strane.
- 20 Općenito, ograničenje sustava otkrivanja dokaza može dovesti u pitanje pravo na potpunu naknadu štete i načelo djelotvornosti. Osim toga, uređenje u Direktivi pitanja izdataka i troškova otkrivanja, kao element načela proporcionalnosti prilikom otkrivanja, može značiti da stranka kojoj je zahtjev upućen treba obaviti posao zbog kojeg nastaju troškovi, koji može nadilaziti jednostavno pretraživanje i dostavu već postojećih dokumenata, te provesti radnje razvrstavanja i objedinjavanja već postojećih podataka, znanja ili informacija i tako obaviti zadaću izrade novog dokumenta.
- 21 Odgovor na upućeno prethodno pitanje odlučujući je u ovom slučaju jer pristup izvorima dokaza (otkrivanje dokumenata) koji se zahtijeva od tuženika može značiti da on podnositelju zahtjeva ne treba otkriti samo dokumente koji već postoje, nego i one izrađene *ex novo* na temelju podataka i informacija kojima on već raspolaže.
- 22 Neovisno o tome što sve zahtjeve za pristup izvorima dokaza treba rješavati u skladu s načelom proporcionalnosti na način koji je utvrđen člankom 5. Direktive i člankom 283.*bis* LEC-a, odgovor na prethodno pitanje također je relevantan jer može ponuditi orijentir u pogledu dosega navedene proporcionalnosti u slučaju da Sud podržava široko tumačenje članka 5.
- 23 Na temelju svih iznesenih pravnih razmatranja, Sudu valja uputiti prethodno pitanje navedeno u izreci ovog rješenja. **[orig. str. 9.]**

IZREKA

Prvo.– Postupak se prekida do donošenja odluke o zahtjevu za prethodnu odluku.

Drugo.– Sudu Europske unije upućuje se sljedeće prethodno pitanje:

1. Treba li članak 5. stavak 1. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije tumačiti na način da se otkrivanje relevantnih dokaza odnosi samo na već postojeće dokumente koji su pod kontrolom tuženika ili treće strane, ili, suprotno tomu, da članak 5. stavak 1. također uključuje mogućnost otkrivanja dokumenata koje stranka kojoj se upućuje

zahtjev za informacije treba izraditi *ex novo*, objedinjavanjem ili razvrstavanjem informacija, znanja ili podataka koje posjeduje.

[*omissis*]

[*omissis*] [adresa Suda, završni postupovni izrazi i potpis suca]

[*omissis*]

[*omissis*] [**orig. str. 10.**] [*omissis*] [navodi u vezi sa zaštitom podataka] [**orig. str. 11.**]

RADNI DOKUMENT